

PARLAMENT ČESKÉ REPUBLIKY
Poslanecká sněmovna
2002
IV. volební období

52

Vládní návrh

na vydání

zákona, kterým se mění zákon č. 526/1990 Sb., o cenách, ve znění pozdějších předpisů

Z Á K O N

ze dne2002,

kterým se mění zákon č. 526/1990 Sb., o cenách, ve znění pozdějších předpisů

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

Čl. I

Zákon č. 526/1990 Sb., o cenách, ve znění zákona č. 135/1994 Sb., zákona č. 151/1997 Sb., zákona č. 29/2000 Sb. a zákona č. 141/2001 Sb., se mění takto:

V § 13 se za odstavec 2 vkládají nové odstavce 3 až 9, které včetně poznámek pod čarou č. 9a až 9e znějí:

”(3) Pokud tento zákon nebo zvláštní právní předpis nestanoví jinak, musí být balené výrobky v souladu s právem Evropských společenství^{9a)} označeny

- a) cenou baleného výrobku (dále jen ”prodejní cena”) a
- b) cenou za měrnou jednotku množství výrobku (dále jen ”měrná cena”).

(4) Nebalené výrobky volně ložené, nabízené podle hmotnosti, objemu, délky či plochy, které jsou váženy či měřeny v přítomnosti spotřebitele, a to jak v prodeji formou samoobsluhy, tak i v prodeji s obsluhou, musí být označeny pouze měrnou cenou.

(5) Pro ceny uváděné v reklamě na výrobky nabízené konečnému spotřebiteli platí ustanovení odstavců 3 a 4 obdobně.

(6) Měrnou jednotkou množství se rozumí 1 kilogram, 1 litr, 1 metr, 1 metr čtvereční nebo 1 metr krychlový výrobku, pokud není dále nebo zvláštním předpisem^{9b)} stanoveno jinak. Lze uvádět i jiné jednotky množství v případech, kdy to odpovídá všeobecným zvyklostem nebo to odpovídá povaze výrobku, například 1 kus, 100 g, 100 ml, 100 mm.

(7) Povinnost označovat výrobky prodejní cenou současně s měrnou cenou podle odstavce 3 se vztahuje na balené potravinářské výrobky, které jsou v souladu se zvláštním právním předpisem^{9c)} označeny údajem o množství, objemu či hmotnosti výrobku, a na druhy nepotravinářských výrobků, uvedené ve zvláštním právním předpisu upravujícím jmenovité hmotnosti a jmenovité objemy některých druhů hotově baleného zboží^{9d)}.

(8) U pevných potravin nacházejících se v nálevu, u kterých se musí podle zvláštního právního předpisu^{9e)} uvádět kromě celkové hmotnosti i hmotnost pevné potraviny, se měrná cena vztahuje k udané hmotnosti pevné potraviny.

(9) Povinnost označovat výrobky prodejní cenou současně s měrnou cenou podle odstavce 3 neplatí:

- a) pokud je měrná cena shodná s prodejní cenou,
- b) u výrobků při prodeji s obsluhou,
- c) při prodeji formou samoobsluhy na prodejní ploše menší než 400 m²,
- d) u výrobků, u kterých by vzhledem k jejich povaze nebo účelu takové označení nebylo vhodné nebo by bylo zavádějící,
- e) u výrobků podléhajících významným změnám na objemu nebo hmotnosti,
- f) při změně ceny z důvodu nebezpečí znehodnocení výrobku podléhajícího rychlé zkáze,
- g) u kombinace různých výrobků v jednom obalu,
- h) u výrobků, které jsou nabízeny během poskytování služby,
- i) u dražeb a nabídky uměleckých děl a starožitností,
- j) u výrobků nabízených v prodejních automatech.

9a) Směrnice Evropského parlamentu a Rady 98/6/ES o ochraně spotřebitele při označování cen výrobků nabízených spotřebiteli.

9b) Například § 3 vyhlášky č. 331/1997 Sb., kterou se provádí § 18 písm. a), d), h), i), j) a k) zákona č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, pro koření, jedlou sůl, dehydratované výrobky a ochucovačla a hořčici.

9c) Zákon č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích, ve znění pozdějších předpisů.

§ 9a zákona č. 505/1990 Sb., o metrologii, ve znění zákona č. 119/2000 Sb.

Vyhláška č. 328/2000 Sb., o způsobu zhotovení některých druhů hotově baleného zboží, jehož množství se vyjadřuje v jednotkách hmotnosti nebo objemu.

Vyhláška č. 329/2000 Sb., o způsobu zhotovení hotově baleného zboží podle objemu u kapalných výrobků.

§ 3 vyhlášky č. 324/1997 Sb., o způsobu označování potravin a tabákových výrobků, o přípustné odchylce od údajů o množství výrobků označeného symbolem "e", ve znění vyhlášky č. 24/2001 Sb.

§ 18 vyhlášky č. 335/1997 Sb., kterou se provádí § 18 písm. a), d), h), i), j) a k) zákona č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, pro nealkoholické nápoje a koncentráty k přípravě nealkoholických nápojů, ovocná vína, ostatní vína a medovinu, pivo, konzumní líh, lihoviny a ostatní alkoholické nápoje, kvasný ocet a droždí, ve znění vyhlášky č. 45/2000 Sb.

9d) Bod 3 až 11 Přílohy č. 1 k vyhlášce č. 330/2000 Sb., kterou se stanoví řady jmenovitých hmotností a jmenovitých objemů přípustných pro některé druhy hotově baleného zboží.

9e) Například § 6 zákona č. 110/1997 Sb., ve znění zákona č. 119/2000 Sb. a zákona č. 306/2000 Sb.“.

Dosavadní odstavce 3 a 4 se označují jako odstavce 10 a 11.

V případech podle § 13 odst. 9 písm. b), c) a j) zákona č. 526/1990 Sb., o cenách, ve znění tohoto zákona, neplatí povinnost označovat výrobky prodejní cenou současně s měrnou cenou nejdéle po dobu 10 let ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona.

Čl. III

Účinnost

Tento zákon nabývá účinnosti dnem vstupu smlouvy o přistoupení České republiky k Evropské unii v platnost.

Důvodová zpráva

I. Obecná část

Návrh se týká vstupu České republiky do Evropské unie. Navrhovaná právní úprava je nezbytná z důvodu potřeby transpozice Směrnice 98/6/ES o ochraně spotřebitele při označování cen výrobků nabízených spotřebiteli do českých cenových předpisů.

V současné době platný zákon č. 526/1990 Sb., o cenách, ve znění pozdějších předpisů, stanoví v § 13 odst. 2, že "prodávající je při prodeji spotřebního zboží konečnému spotřebiteli povinen označit je cenou platnou v okamžiku nabídky a vztaženou k prodávánému jednotkovému množství zboží a určeným podmínkám, nebo je povinen zpřístupnit na viditelném místě informaci o této ceně formou ceníku, vývěsky nebo jiným přiměřeným způsobem". Další podrobnosti jsou upraveny v § 5 vyhlášky č. 580/1990 Sb., kterou se provádí zákon o cenách, ve znění pozdějších předpisů. Některá ustanovení Směrnice jsou českými cenovými předpisy transponována již od jejich vzniku v roce 1990. Jedná se např. o požadavek podle článku 2 písm. a) a b), aby ceny zahrnovaly daň z přidané hodnoty a případné ostatní daně a poplatky, což splňuje ustanovení § 1 odst. 2 zákona o cenách. Podobně článek 4 odst. 1 věta první Směrnice je již transponován ustanovením § 5 odst. 3 vyhlášky.

Směrnice 98/6/ES o ochraně spotřebitele při označování cen výrobků nabízených spotřebiteli vedle tzv. prodejní ceny stanoví povinnost označit cenu za jednotku množství, aby měl spotřebitel možnost porovnávat zejména ve velkoplošných prodejnách s širokou nabídkou zboží ceny různých srovnatelných výrobků, které se nabízejí v různě velkých baleních v prodeji formou samoobsluhy. Předpokládá se, že právě v takových podmínkách spotřebitel,

ponechán vlastnímu výběru, potřebuje sjednocující hledisko pro porovnání ceny různých srovnatelných výrobků v různě velikých baleních, aby se mohl rozhodnout, který z výrobků je pro něj cenově nejvýhodnější.

Pojem cena za jednotku množství či cena za měřicí jednotku, což má být např. 1 kg, 1 litr či jiná míra v souladu s národními zvyklostmi, je navrhován vyjádřit slovy "měrná cena".

Zákon o metrologii uvádí v § 2 odst. 2 "Základní měřicí jednotky", kde se definuje jednotka délky - metr, jednotka hmotnosti - kilogram atd. Z těchto slov se zřejmě odvozuje i v Německu a Rakousku uplatněný pojem Grundpreis – základní cena, což by však v našich podmínkách bylo zavádějící. Mělo by jít o cenu, která by vyhovovala definici ceny podle § 1 odst. 2 písm. a) zákona o cenách, a tím i cenové kontrole označování cenou. Slovo "srovnávací" (cena) nenavrhujeme. Bylo by to zavádějící již z toho důvodu, že spotřebiteli neslouží ke srovnávání pouze cena za jednotku množství (resp. navrhovaná "měrná cena"), ale i cena prodejní. Rovněž pojem "jednotková cena" by byl zavádějící vzhledem k existenci rozšiřujícího se systému tzv. jednotkového obchodu (prodejny nabízející zboží za tzv. "jednotkové" ceny).

Pojem "měrná cena" nevyklučuje uvádět tuto cenu v souladu se zažitými zvyklostmi i za kus, poněvadž měřicí jednotky (základní) jsou v metrologických předpisech definovány jen u měr a i u těch jsou podle Směrnice možné odchylky podle vžitých zvyklostí (např. 0,5 litru u piva). Slovo "měrná" zároveň vyjadřuje, že cena slouží spotřebiteli k poměřování, resp. porovnávání, nemá funkci prodejní ceny až na případy, kde je stejná, poněvadž nabízené množství této ceně odpovídá. V případě zboží váženého či měřeného v přítomnosti spotřebitele ale informace o této měrné ceně je více než v jiných případech pro spotřebitele důležitým vodítkem, co ho kupř. 1/2 kg výrobku bude stát. Pojem „měrná cena“ nemusí být nutně konkrétně na cenovce uváděn. Podle zkušeností ze zahraničí se na cenovce uvádí vedle prodejní ceny jen kupř. cena za 1 kg. Zvláště u stejně velkých balení výrobků bývá zpravidla uvedena na cenovce pouze na regále.

Směrnice 98/6/ES stanoví povinnost označit cenou pouze výrobky, nikoli však služby. Označování služeb cenou není komunitárním právem upraveno. Proto se ani v jednotlivých členských státech transpozice Směrnice 98/6/ES na služby nevztahuje a zpravidla se uplatňuje pouze povinnost uvádět prodejní cenu. Z těchto důvodů se návrh nevztahuje na služby (není použita legislativní zkratka "zboží" podle § 1 odst. 1 zákona o cenách).

České právní předpisy neumožňují výjimky z označování zboží cenou, Směrnice však v jednotlivých ustanoveních umožňuje výjimky z označování výrobků měrnou a prodejní cenou, a to jak výjimky sortimentní, výjimky ze stanovených jednotek množství, tak i výjimky pro některé prodejny a formy prodeje. Směrnice umožňuje uplatnit výjimky z povinnosti uvádět měrnou cenu zejména v případech, kdy je uvádění měrné ceny zmatečné či technicky prakticky nemožné (např. starožitnosti).

Návrh zákona v souladu s těmito ustanoveními Směrnice a s ohledem na zkušenosti při transpozici v jednotlivých členských státech EU upravuje další podrobnosti, jako např. výrobky, jichž se povinnost týká, sortimentní výjimky a výjimky z hlediska forem prodeje. Při stanovení povinností a výjimek bylo využito konkrétních zkušeností, resp. ustanovení příslušných právních předpisů jednotlivých členských států EU při jejich transpozici Směrnice.

Ve dvou případech je Směrnice zcela jednoznačná:

- 1. U volně ložených výrobků vážených či měřených v přítomnosti spotřebitele se smí uvádět pouze měrná cena. Jde o omezení možností poskytování informací o ceně. Prodávající nemůže napsat, že kupř. 1 kg volně ložených jablek nabízí za 20 Kč a vedle toho, že nákup 5 kg jablek je za celkovou cenu 50 Kč, resp. musí informovat tak, že nabízí 1 kg jablek za 20 Kč a při nákupu 5 kg (nebo od 5 kg, pokud má v úmyslu pouze stimulovat kupujícího k nákupu co největšího množství jablek) je cena za 1 kg 10 Kč. Příklad, kdy by nabízel zvýhodněnou cenu pouze u balení 5 kg, může např. nastat v případech, kdy takové množství obsahuje přepravní (nikoli spotřebitelský) obal a nabídka za nižší cenu je pro prodávajícího nákladově výhodná.**
2. V jakékoli reklamě, která uvádí prodejní cenu (kterou ovšem není třeba uvádět), musí být uvedena i měrná cena v případech, kdy je pro výrobek stanovena povinnost tuto cenu uvádět.

Proto se navrhuje stanovit tyto povinnosti zcela jednoznačně vedle stanovení obecné povinnosti označit výrobky prodejní a měrnou cenou.

Směrnice ukládá členským státům její transpozici do národního práva k 18. březnu 2000. Uložení povinností podle Směrnice však vstoupilo v členských státech v platnost vesměs až několik měsíců po uvedeném datu. Důvodem zdržení byla komplikovanost Směrnice, sporný přínos pro spotřebitele (více cen na cenovce může spotřebitele spíše uvádět v pochybnost), a v neposlední řadě i zvýšení nákladů zejména při přechodu na nové označování, které se může projevit v cenách pro konečného spotřebitele. Cena není jediným hlediskem při výběru zboží a orientace výlučně na cenu může být bariérou pro uplatnění na trhu pokročilejších, tj. např. ekologicky vhodnějších výrobků či pro spotřebitele výhodnějšího, avšak nákladnějšího balení.

Povinnost informovat o ceně bez bližšího určení, zda se jedná o cenu prodejní či měrnou, byla podobně jako v České republice stanovena v právních předpisech členských států EU již dříve. Spotřebitel u zpravidla jediného údaje o ceně zvažuje i jiná hlediska nabídky. Cena za měrnou jednotku množství znamená většinou i další údaj o ceně, tudíž větší koncentraci na informaci o ceně. Cena za jednotku množství také svojí „jednotností“ může vést k tendenci řídit se jen výší této ceny a abstrahovat od jiných parametrů, jako je jakost, účinnost apod.

Směrnice umožňuje využití přechodného období pro menší prodejny. Proto návrh novely zákona obsahuje úpravu přechodného období 10 let pro některé formy prodeje a menší prodejny. Přechodné vynětí povinnosti u menších prodejen má zabránit nepřiměřeným nárokům, které by byly na tyto prodejny kladeny v porovnání s velkoplošnými prodejny disponujícími odpovídající technikou i kvalifikovaným personálem. Pro malé prodejny by uplatnění povinnosti nepochybně reprezentovalo nepřiměřené náklady ve vztahu k jejich obratu, které by mohly čtené drobné prodejce postupně vyřadit z trhu, čímž by byla v neprospěch spotřebitele omezována i hospodářská soutěž a likvidováno malé a střední podnikání. Záměrem tvůrců Směrnice bylo usnadnit spotřebiteli výběr zejména ve velkoplošných prodejnách velkých obchodních řetězců s širokou paletou nabídky

srovnatelných výrobků v různě velkém balení při prodeji formou samoobsluhy. Není znám případ členského státu Evropské unie, kdy by vynětí menších prodejen bylo považováno za diskriminační vůči velkým obchodním řetězcům. Lze zaznamenat signály, že právě velké obchodní řetězce prezentují uvádění měrných cen jako svoji soutěžní výhodu s tím, že vhodně informují spotřebitele o cenách zboží. Menší prodejny uvádět cenu za jednotku nemusí, ale samozřejmě mohou. Vynětí se však v žádné formě prodeje ani velikosti prodejny netýká volně ložených výrobků vážených či měřených v přítomnosti spotřebitele, kde Směrnice umožňuje uvádět pouze cenu za jednotku množství.

Navrhovaná právní úprava je v souladu s ústavním pořádkem České republiky.

Navrhované řešení je v souladu se závazky vyplývajícími pro Českou republiku z Evropské dohody, a to konkrétně s článkem 92 - Ochrana spotřebitele, kde se mj. předpokládá "dosažení plného přizpůsobení ČR systému ochrany spotřebitele ve Společenství". Navrhovaná právní úprava zajistí plnou slučitelnost českých cenových předpisů se Směrnicí 98/6/ES o ochraně spotřebitele při označování cen výrobků nabízených spotřebiteli. Ostatní mezinárodní smlouvy, jimiž je Česká republika vázána, se na danou oblast nevztahují.

Navrhovaná právní úprava bude mít nezbytně hospodářský a finanční dosah zejména na dotčené podnikatelské subjekty v maloobchodě. Vedle startovní fáze je potřeba počítat s dalšími náklady spojenými s touto povinností průběžně hlavně proto, že se ceny mění v souladu s vývojem nabídky a poptávky, kdy je potřeba obměňovat i označování zboží cenou.

Navrhovaná právní úprava by mohla mít z těchto důvodů zprostředkovaně i dopad na příjmy státního rozpočtu, který lze velmi zhruba odhadnout maximálně v řádu desítek milionů Kč. To závisí na budoucím tržním chování dotčených subjektů, které může působit v dopadu na státní rozpočet eventuelně i protisměrně. Existují prakticky tři možnosti řešení dopadu nákladů spojených s novým označováním, které se mohou vzájemně prolínat. Firmy mohou tyto náklady utlumit v celkových nákladech bez vlivu na ceny výrobků, nebo je promítnou ve snížení svého zisku bez zvýšení cen pro konečného spotřebitele, popř., pokud jim to soutěžní situace dovolí, zvýší ceny výrobků.

Navrhovaná úprava si nevyžádá žádné výdaje ze státního rozpočtu.

S ohledem na zmíněné náklady a na dosavadní zkušenosti s transpozicí a jejím praktickým uplatňováním v členských státech EU byl pro účinnost zákona zvolen termín k datu vstupu do EU.

II. Zvláštní část

K článku I

(k § 13 odst. 3)

Povinnost uvádět současně prodejní a měrnou cenu stanoví Směrnice 98/6/ES. Směrnice umožňuje řadu výjimek, které jsou uvedeny v dalších ustanoveních návrhu zákona.

(k § 13 odst. 4 a 5)

Povinnosti navrhované v odstavci 4 a 5 jsou ve Směrnici stanoveny jednoznačně, proto jsou uvedeny v návrhu novely zákona. To se týká jak povinnosti označení pouze měrnou cenou u volně loženého zboží, měřeného a váženého za přítomnosti spotřebitele, tak i vztažením povinnosti označovat výrobky i měrnou cenou v reklamě, pokud je tam uvedena prodejní cena.

(k § 13 odst. 6)

Jinou jednotkou množství, kdy to odpovídá všeobecným zvyklostem, bude např. 1 kus, u piva 0,5 litru.

(k § 13 odst. 7)

Odkazy na zvláštní předpisy znamenají, že se povinnost bude vztahovat na potravinářské výrobky obecně, s výjimkami uvedenými v odstavci 9, resp. pokud zvláštní předpisy nestanoví jinak.

Pozitivní seznam druhů nepotravinářských výrobků, na které se bude povinnost označení měrnou a prodejní cenou vztahovat, obsahuje vyhláška č. 330/2000 Sb. v příloze 1. Není přitom rozhodující, že vyhláška řeší výrobky označené symbolem „e“, které je dobrovolné, a kdy lze takto značit při splnění určitých podmínek podle § 9a odst. 2 zákona o metrologii.

Obecně se na nepotravinářské výrobky bude vztahovat povinnost u volně loženého zboží, měřeného a váženého za přítomnosti spotřebitele (odstavec 4).

Pokud není u určitého výrobku stanovena povinnost označovat hmotnost či jinou míru výrobku, nemá smysl uvádět ani měrnou cenu s výjimkou výrobků vážených či měřených v přítomnosti spotřebitele, kde se podle Směrnice může uvádět výslovně pouze cena za jednotku množství.

V porovnání s textem tohoto odstavce v návrhu, který vláda schválila na své schůzi dne 27. února 2002, je navržen pozměněný text, kde je blíže specifikován věcný charakter zvláštního předpisu. Zároveň je zpřesněna poznámka pod čarou, aby nevznikaly pochybnosti, jakého zboží se povinnost týká. Původní text s poznámkou pod čarou zněl :

„(7) Povinnost označovat výrobky prodejní cenou současně s měrnou cenou podle odstavce 3 se vztahuje na balené potravinářské výrobky, které jsou v souladu se zvláštním právním předpisem^{9b)} označeny údajem o množství, objemu či hmotnosti výrobku, a na druhy nepotravinářských výrobků, uvedené ve zvláštním právním předpisu^{9c)}.“

9c) Příloha 1 k vyhlášce č. 330/2000 Sb., kterou se stanoví řady jmenovitých hmotností a jmenovitých objemů přípustných pro některé druhy hotově baleného zboží.

Vyhláška č. 328/2000 Sb., o způsobu zhotovení některých druhů hotově baleného zboží, jehož množství se vyjadřuje v jednotkách hmotnosti nebo objemu.“

(k § 13 odst. 8)

Směrnice umožňuje výjimku v případě výrobků nabízených v nálevu. Pokud vyžadují předpisy členských států označení čisté hmotnosti a čisté odkapané hmotnosti, postačí uvést měrnou cenu čisté odkapané hmotnosti (nemusí se tedy uvádět dvě měrné ceny – tj. jedna za výrobek i s nálevem a druhá bez nálevu). V ČR je povinnost uvádět vedle celkové hmotnosti potravin v nálevu i hmotnost tzv. pevné potravin stanovena v zákoně č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích, ve znění pozdějších předpisů. Obdobně vyhláška č. 324/1997 Sb., o způsobu označování potravin a tabákových výrobků, o přípustné odchylce od údajů o množství výrobku označeného symbolem "e", ve znění pozdějších předpisů, stanoví v § 3 odst. 2 povinnost uvádět u potravin v nálevu kromě celkové hmotnosti i hmotnost pevné potravin v nálevu.

Navrhuje se využít této možnosti, aby se nemusely u těchto výrobků uvádět dvě měrné ceny, což by zvyšovalo náklady na označování cenou a činilo pro spotřebitele toto označení méně přehledným.

(k § 13 odst. 9)

písm. a)

Měrná cena se nemusí logicky uvádět u balení, které odpovídá měrné jednotce množství - např. 1 kg nebo 1 litr. Ustanovení ovšem umožňuje uvádět pouze cenu za měrnou jednotku množství i u jiného množství než je měrná jednotka množství např. u tzv. mimořádné nabídky, kdy se např. 2 kg prodávají za cenu 1 kg.

písm. b)

Navrhuje se vynětí z povinnosti uvádět měrnou cenu u prodeje s obsluhou. Jde o situaci, kdy je možné podle čl. 6 Směrnice uplatnit výjimku z důvodu, že „výrobek není spotřebiteli přímo dostupný“, resp. „vzhledem...k povaze místa prodeje“ či „vzhledem k počtu prodávaných výrobků“. Vynětí z povinnosti se samozřejmě týká i úseků s obsluhou ve velkoplošných prodejnách se samoobsluhou. Jak v malých prodejnách s obsluhou, tak i v úsecích s obsluhou v supermarketech či hypermarketech nestojí spotřebitel ponechán jen svému úsudku před regálem se srovnatelnými výrobky v různě velkém balení, ale je v bezprostředním kontaktu s obsluhujícím personálem. To ovšem neplatí v případě výrobků nebalených, vážených či měřených v přítomnosti spotřebitele, kde se podle Směrnice může uvádět výslovně pouze měrná cena. To znamená, že i v úsecích s obsluhou, kde se zboží váží, bude mít spotřebitel v podstatě stejně, jako tomu bylo doposud, naopak k dispozici výlučně údaj o měrné ceně.

písm. c)

Navrhuje se vynětí z povinnosti uvádět měrnou cenu u prodejen se samoobsluhou s plochou menší než 400 m². Vynětí povinnosti u menších prodejen má zabránit nepřiměřeným nárokům, které by byly na tyto prodejny kladeny v porovnání s velkoplošnými prodejny disponujícími odpovídající technikou i kvalifikovaným personálem. V členských státech je rovněž využito ustanovení Směrnice o možnosti vynětí menších prodejen z povinnosti uvádět měrnou cenu. Na neomezené období jsou vyjmuty malé prodejny a další formy prodeje v Británii a Německu, v Rakousku je stanoveno delší přechodné období pro středně velké prodejny, menší prodejny jsou z povinnosti vyjmuty bez přechodného období.

Hranice 400 m² prodejní plochy odpovídá mezinárodní klasifikaci, kdy prodejny se samoobsluhou s prodejní plochou větší než 400 m² jsou nazývány supermarkety resp. velkoprodejny se samoobsluhou. V menších prodejnách není obvykle sortiment natolik široký, resp. hluboký, aby měrná cena byla významným hlediskem pro porovnání srovnatelných výrobků. Hledisko velikosti prodejní plochy odpovídá smyslu uložené povinnosti – větší prodejní plocha umožňuje nabízet širší paletu nabídky až po velmi širokou paletu nabídky v hypermarketech. Na druhé straně se však vynětí v žádné formě prodeje ani velikosti prodejny netýká volně ložených výrobků vážených či měřených v přítomnosti spotřebitele, kde Směrnice umožňuje uvádět pouze cenu za jednotku množství.

písm. d)

Příkladem mohou být výrobky zvláště malé či naopak příliš velké hmotnosti či objemu (viz § 1 odst. 1 písm. c) a bod 3.1 přílohy 1 vyhlášky č. 328/2000 Sb., o způsobu zhotovení některých druhů hotově baleného zboží, jehož množství se vyjadřuje v jednotkách hmotnosti nebo objemu), čokoládové figurky popř. jiné výrobky fantaskních tvarů.

písm. e)

Jde v podstatě o částečnou konkretizaci předchozího ustanovení. Není stanoveno, kdy ke změnám objemu či hmotnosti dochází, zda již ve fázi nabídky či prodeje. Půjde např. o pokrmy v prášku, které při jejich použití k účelu, ke kterému jsou určeny, dochází k výrazné změně objemu a hmotnosti.

písm. f)

V případě, že hrozí nebezpečí znehodnocení výrobku, by kalkulace a označování měrné ceny vedly k dalšímu zdržení, což by přiblížilo nebezpečí zkažení výrobku.

písm. g)

Pokud by v případech kombinace výrobků v jednom obalu byla požadována měrná cena, spotřebiteli by byl prezentován celý katalog cen, který by byl zavádějící.

písm. h)

Jde o ustanovení, které Směrnice výslovně umožňuje. Měrnou cenu není třeba uvádět u výrobků při poskytování služeb - kupř. na jídelních lístcích při poskytování hostinských služeb, při doplňkové prodeji zboží u ubytovacích služeb, v kadeřnictví. Povinnost uvádět měrnou cenu se zde neuplatní i z jiných důvodů, kdy se měrná cena uvádět nemusí. A to

např., že by takové označení nebylo vhodné a bylo by zavádějící, že se kupř. u pokrmů servírovaných spotřebiteli u jídelního stolu nejedná o balené zboží a ani o zboží volně ložené a měřené v přítomnosti spotřebitele, že se ve službách zpravidla nenabízí více výrobků srovnatelného druhu zboží různě velkého balení, a že se většinou jedná o prodej s obsluhou. V jednotlivých případech se nejedná ani o prodej výrobku, ale o prodej služby, při kterém je výrobek pouze využíván (např. při poskytování kadeřnických služeb) a na služby se povinnost uvádět cenu za jednotku množství nevztahuje.

písm. i)

Směrnice EU výslovně umožňuje vynětí dražeb a prodejů uměleckých děl a starožitností. Lze si ovšem stěží představit, jaká jednotka množství by se v těchto případech uplatnila. Vynětí z povinnosti označit prodejní cenou, které Směrnice rovněž umožňuje, však navrhováno není. Spotřebitel by měl být v každém případě seznámen s cenou nabídky, resp. prodejní cenou, než se rozhodne o koupi předmětu.

písm. j)

Směrnice umožňuje vynětí mj. i v případě zvláštních podmínek prodeje. Navrhuje se vynětí z povinnosti uvádět měrnou cenu u prodeje v prodejních automatech. Vynětí prodejních automatů z této povinnosti je běžné i ve stávajících členských státech EU.

K čl. II

Směrnice v čl. 6 umožňuje členským státům stanovit, že se povinnost označit vedle prodejní ceny i měrnou cenu nevztahuje na určité malé maloobchodní jednotky a určité formy prodeje na blíže nespecifikované přechodné období. Zároveň Směrnice v čl. 12 ukládá Komisi ES předložit Evropskému parlamentu a Radě (nejpozději do tří let od 18. března 2000) komplexní zprávu zejména o uplatňování článku 6 a připojit příslušný návrh. Evropský parlament a Rada přezkoumají na tomto základě článek č. 6 a usnesou se do tří let od předložení návrhu Komise. Lze tedy očekávat, že po šesti letech bude rozhodnuto o případné změně režimu vynětí z povinnosti menších prodejen a některých forem prodeje uvádět měrnou cenu. S ohledem na zdržení transpozice v členských zemích může toto období trvat i více než 6 let. Situaci řešily některé členské státy tak, že uplatnily příslušná vynětí z povinnosti uvádět měrnou cenu bez toho, že by takové vynětí platilo jen po přechodnou dobu. S ohledem na tyto skutečnosti se navrhuje vynětí z povinnosti u případů podle § 13 odst. 9 písm. b), c) a j) zákona č. 526/1990 Sb., o cenách, nejdéle po dobu 10 let ode dne nabytí účinnosti nového zákona podle tohoto návrhu. Během tohoto období může vzniknout situace, kdy bude český právní řád muset reagovat na případné změny režimu vynětí z povinnosti uvádět měrnou cenu, v závislosti na rozhodnutí orgánů EU.

Např. pokud by byly umožněny trvalé výjimky z povinnosti, jak to již některé členské státy ve svých právních předpisech uplatnily, řešením by bylo zrušení tohoto navrhovaného článku II.

K čl. III - Účinnost

Záměrem je, aby povinnost označovat výrobky cenami podle navrhované úpravy platila ode dne přistoupení České republiky k Evropské unii. Důvody pro tento termín jsou uvedeny v obecné části.

V Praze dne 18. září 2002

předseda vlády

ministr financí

Platné znění § 13 zákona č. 526/1990 Sb., o cenách, ve znění pozdějších předpisů,
s vyznačením navrhovaných změn

...

§ 13

Označování zboží cenami

(1) Prodávající je povinen, pokud nejde o prodej spotřebního zboží konečným spotřebitelům, předložit kupujícímu na jeho žádost nabídkový ceník, obsahující ceny nabízeného zboží ve vztahu k určeným podmínkám.

(2) Prodávající je při prodeji spotřebního zboží konečnému spotřebiteli povinen označit je cenou platnou v okamžiku nabídky a vztahenou k prodávávanému jednotkovému množství zboží a určeným podmínkám, nebo je povinen zpřístupnit na viditelném místě informaci o této ceně formou ceníku, vývěsky nebo jiným přiměřeným způsobem.

(3) Pokud tento zákon nebo zvláštní právní předpis nestanoví jinak, musí být balené výrobky v souladu s právem Evropských společenství^{9a)} označeny

- a) **cenou baleného výrobku (dále jen "prodejní cena") a**
- b) **cenou za měrnou jednotku množství výrobku (dále jen "měrná cena").**

(4) Nebalené výrobky volně ložené, nabízené podle hmotnosti, objemu, délky či plochy, které jsou váženy či měřeny v přítomnosti spotřebitele, a to jak v prodeji formou samoobsluhy, tak i v prodeji s obsluhou, musí být označeny pouze měrnou cenou.

(5) Pro ceny uváděné v reklamě na výrobky nabízené konečnému spotřebiteli platí ustanovení odstavců 3 a 4 obdobně.

(6) Měrnou jednotkou množství se rozumí 1 kilogram, 1 litr, 1 metr, 1 metr čtvereční nebo 1 metr krychlový výrobku, pokud není dále nebo zvláštním předpisem^{9b)} stanoveno jinak. Lze uvádět i jiné jednotky množství v případech, kdy to odpovídá všeobecným zvyklostem nebo to odpovídá povaze výrobku, například 1 kus, 100 g, 100 ml, 100 mm.

(7) Povinnost označovat výrobky prodejní cenou současně s měrnou cenou podle odstavce 3 se vztahuje na balené potravinářské výrobky, které jsou v souladu se zvláštním právním předpisem^{9c)} označeny údajem o množství, objemu či hmotnosti výrobku, a na druhy nepotravinářských výrobků, uvedené ve zvláštním právním předpisu upravujícím jmenovité hmotnosti a jmenovité objemy některých druhů hotově baleného zboží^{9d)}.

(8) U pevných potravin nacházejících se v nálevu, u kterých se musí podle zvláštního právního předpisu^{9e)} uvádět kromě celkové hmotnosti i hmotnost pevné potraviny, se měrná cena vztahuje k udané hmotnosti pevné potraviny.

(9) Povinnost označovat výrobky prodejní cenou současně s měrnou cenou podle odstavce 3 neplatí:

- a) pokud je měrná cena shodná s prodejní cenou,
- b) u výrobků při prodeji s obsluhou,
- c) při prodeji formou samoobsluhy na prodejní ploše menší než 400 m²,
- d) u výrobků, u kterých by vzhledem k jejich povaze nebo účelu takové označení nebylo vhodné nebo by bylo zavádějící,
- e) u výrobků podléhajících významným změnám na objemu nebo hmotnosti,
- f) při změně ceny z důvodu nebezpečí znehodnocení výrobku podléhajícího rychlé zkáze,
- g) u kombinace různých výrobků v jednom obalu,
- h) u výrobků, které jsou nabízeny během poskytování služby,
- i) u dražeb a nabídky uměleckých děl a starožitností,
- j) u výrobků nabízených v prodejních automatech.

^{9a)} Směrnice Evropského parlamentu a Rady 98/6/ES o ochraně spotřebitele při označování cen výrobků nabízených spotřebiteli.

^{9b)} Například § 3 vyhlášky č. 331/1997 Sb., kterou se provádí § 18 písm. a), d), h), i), j) a k) zákona č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, pro koření, jedlou sůl, dehydratované výrobky a ochucovadla a hořčici.

^{9c)} Zákon č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích, ve znění pozdějších předpisů.

§ 9a zákona č. 505/1990 Sb., o metrologii, ve znění zákona č. 119/2000 Sb. Vyhláška č. 328/2000 Sb., o způsobu zhotovení některých druhů hotově baleného zboží, jehož množství se vyjadřuje v jednotkách hmotnosti nebo objemu.

Vyhláška č. 329/2000 Sb., o způsobu zhotovení hotově baleného zboží podle objemu u kapalných výrobků.

§ 3 vyhlášky č. 324/1997 Sb., o způsobu označování potravin a tabákových výrobků, o přípustné odchylce od údajů o množství výrobků označeného symbolem "e", ve znění vyhlášky č. 24/2001 Sb.

§ 18 vyhlášky č. 335/1997 Sb., kterou se provádí § 18 písm. a), d), h), i), j) a k) zákona č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, pro nealkoholické nápoje a koncentráty k přípravě nealkoholických nápojů, ovocná vína, ostatní vína a medovinu, pivo, konzumní líh, lihoviny a ostatní alkoholické nápoje, kvasný ocet a droždí, ve znění vyhlášky č. 45/2000 Sb.

^{9d)} **Bod 3 až 11 Přílohy č. 1 k vyhlášce č. 330/2000 Sb., kterou se stanoví řady jmenovitých hmotností a jmenovitých objemů přípustných pro některé druhy hotově baleného zboží.**

^{9e)} **Například § 6 zákona č. 110/1997 Sb., ve znění zákona č. 119/2000 Sb. a zákona č. 306/2000 Sb.**

(3) **(10)** Výrobce zboží určeného ke konečné spotřebě může uvést např. v nabídkovém ceníku, katalogu, propagačních podkladech nebo na obalu zboží doporučenou cenu prodeje konečnému spotřebiteli vždy však s označením "nezávazná doporučená spotřebitelská cena".

(4) **(11)** Značení tabákových výrobků cenou pro konečného spotřebitele se řídí zákonem o spotřebních daních.^{2a)}

^{2a)} Část druhá hlava V a část třetí zákona č. 587/1992 Sb., o spotřebních daních, ve znění zákona č. 141/2001 Sb.